

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันองค์กรในภาคธุรกิจเอกชน และหน่วยงานของรัฐ ตกอยู่ท่ามกลางกระแสของการแข่งขันและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา หนทางที่จะรอดพ้นวิกฤตดังกล่าวได้และประสบความสำเร็จเหนือคู่แข่ง นอกจากจะต้องมีการระดมทรัพยากรทุกชนิดเพื่อการบริหารจัดการแล้ว กลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในฐานะที่เป็นทรัพย์สินอันมีค่ายิ่งขององค์กรมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้บางองค์กรได้ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในการใช้เป็นกลยุทธ์หรือกลไกเพื่อการขับเคลื่อนองค์กร นอกจากนั้นยังให้ความสำคัญกับความรู้ ซึ่งอยู่ในตัวบุคคลและความรู้ขององค์กร อันจะนำมาซึ่งการสร้างความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ๆ ขององค์กร ซึ่งในเรื่องนี้ พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547, คำนำ) ได้กล่าวว่า แนวคิดที่นำมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารจัดการองค์กรยุคใหม่ ที่ได้รับความสนใจในปัจจุบัน คือ การจัดการความรู้ (knowledge management) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของกระบวนการเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับการประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้ โดยอาศัยช่องทางต่างๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันและถ่ายโอนความรู้ และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วทั้งองค์กรอย่างสมดุล รวมทั้งเป็นไปเพื่อความสามารถในการพัฒนาผลผลิตและองค์กร โดยมีฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการความรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพภายในองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่มุ่งเน้นและตั้งใจให้สมาชิกทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองและองค์กร การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ภายใต้สภาวะการณ์เช่นนี้ เป็นการยากแก่การพยากรณ์ว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่ละคนจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพราะความรู้ที่เคยมีมาในอดีตถูกทำลายโดยความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ซึ่งธงชัย สมบูรณ์ (2549, หน้า 186) ได้กล่าวไว้ว่า องค์กรเรียนรู้ เป็นแนวทางในการบริหารรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในวงการธุรกิจของสหรัฐอเมริกาอย่างแพร่หลาย ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา เนื่องด้วยเป็นช่วงเวลาของการเตรียมการที่จะก้าวเข้าสู่ศตวรรษใหม่ บรรดาปรมาจารย์ทั้งหลายที่เป็นที่ปรึกษาขององค์กรธุรกิจชั้นนำ ไม่ว่าจะเป็นเรซาเบท มอส แคนเตอร์

(Resabeth Moss Kanter), ทอม ปีเตอร์ (Tom Peter), ปีเตอร์ เอฟ ดักเกอร์ (Peter F. Drucker) ได้ให้ความสำคัญกับเรื่ององค์กรเรียนรู้ ทั้งในด้านของการบรรยายและการเขียนบทความ ตลอดจนตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องกันมากมาย นอกจากนี้ วีรวุฒ มาชะศิริานนท์ (2542, หน้า 69-70) ได้กล่าวว่า องค์กรเรียนรู้ เป็นรูปแบบของการบริหารที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะผู้นำในองค์กร (leadership) ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ร่วมกัน (team learning) ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (knowledge) ประสบการณ์ (experience) และทักษะ (skills) ระหว่างกันและกัน เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างดีเลิศเหนือกว่าคู่แข่งขั้นทั้งปวง และมีระดับของการพัฒนาการในความสามารถขององค์กรที่เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งกว่าความเปลี่ยนแปลงใดๆ ในกระแสของโลกาภิวัตน์ ที่จะส่งผลต่อองค์กรนั้นๆ การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นหนึ่งในความหวังของวงการราชการและวงการธุรกิจใหม่ของไทยที่จะนำพาองค์กรให้มีพัฒนาการเจริญก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จ และมีศักยภาพที่จะแข่งขันได้ในเวทีการค้าสากล รวมถึงจะมีความได้เปรียบที่ยั่งยืนตลอดไป วีระวัฒน์ บันนิตมัย (2543, หน้า 45-46) ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้ คือการพัฒนาองค์กรจะสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความกระตือรือร้น และเล็งเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำองค์กรไปสู่สถานภาพในอนาคตที่ดีกว่าในปัจจุบัน ปัญหาเหล่านี้มักเกิดกับองค์กรที่มีขนาดใหญ่ เช่น หน่วยงานราชการ และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญต่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวมของประเทศ เนื่องจากมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสาธารณะ (public service) ดังนั้นการสร้างให้หน่วยงานเหล่านี้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะนำไปสู่การมีวิสัยทัศน์ของการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อแสวงหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานเพื่อนำมาสู่ความเจริญก้าวหน้าขององค์กร คงถึงเวลาที่จะต้องมีการปฏิรูปกันอย่างขนานใหญ่ในองค์กรทุกประเภท

เกศรา รักชาติ (2547, หน้า 26) ได้กล่าวถึง พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 หมวด 3 เรื่อง การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มาตรา 11 กำหนดไว้ชัดเจนว่า ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งในเรื่องนี้กองทัพอากาศได้ตระหนักถึงการบริหารราชการกองทัพ ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคง อีกทั้งการปฏิรูประบบราชการของประเทศ

อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสาระสำคัญมุ่งเน้นให้ทุกส่วนราชการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ในเรื่องนี้กรมยุทธการทหารอากาศ (2551, หน้า 84-95) ได้เขียนไว้ว่า กองทัพอากาศตระหนักถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจน ทำท่ายและเป็นไปได้ ซึ่งได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในแต่ละระยะ เพื่อแสดงความเชื่อมโยงการพัฒนาบนพื้นฐานของการบริหารด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และหลักผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ และเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค (one of the best air force in Asean)” การนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม กองทัพอากาศได้กำหนดยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ 12 ปี แบ่งเป็น 3 ระยะ แต่ละระยะมีช่วงเวลา 4 ปี ซึ่งในปี พ.ศ.2555 -2558 กำหนดให้เป็นองค์กรแห่งภูมิปัญญา (wisdom) ให้มีการพัฒนาอย่างเป็นระดับขั้นตอนในทุกองค์ประกอบ โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้ของคนเพื่อให้เข้าใจและใช้ประโยชน์จากข้อมูล สามารถนำมากลั่นกรองให้เป็นข่าวสารข่าวกรอง เป็นความรู้และแตกฉานเป็นปัญญาในที่สุด ทั้งนี้เพื่อนำกองทัพอากาศสู่การพัฒนาที่ถาวรยั่งยืนและบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว กองทัพอากาศได้กำหนดยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมในการป้องกันประเทศ ซึ่งประกอบด้วย 8 กลยุทธ์ และกลยุทธ์ที่ 8 คือ การเสริมสร้างให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) ส่งเสริมและพัฒนาหน่วยงานและกำลังพลทุกระดับ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมและพัฒนาหน่วยงาน และกำลังพลทุกระดับ โดยให้จัดทำคลังข้อมูลฐานความรู้ และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ 3) ปลูกฝังและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเครือข่ายฐานข้อมูลความรู้ ให้เพียงพอ สะดวกต่อการเข้าถึงของหน่วยงานและกำลังพลทุกระดับ 4) สร้างเครือข่ายการจัดการความรู้และเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (team work) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ระหว่างทีมงาน 5) ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการของกองทัพอากาศให้มีมาตรฐานอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักที่ระบบการปฏิบัติงานมากกว่าตัวบุคคล

ในส่วนของงานด้านการศึกษาของกองทัพอากาศ มีกองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศเป็นผู้รับผิดชอบ ได้กำหนดให้หน่วยขึ้นตรง คือ สถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูง โรงเรียนนายเรืออากาศ และกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ดำเนินการเสริมสร้างให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตั้งแต่ก่อนปี 2549 ซึ่งในเรื่องนี้ สมโภชน์ ผิวเหลือง (2549, หน้า 3) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของผู้บริหารระดับกลางขึ้นไป (ชั้นยศ นาวาอากาศโท ถึง นาวาอากาศเอกพิเศษ) ของกองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ อันประกอบด้วยหน่วยขึ้นตรง คือ สถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูง โรงเรียนนายเรืออากาศ และกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ พบว่าข้าราชการระดับผู้บริหารระดับกลางมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูงมาก แต่มีระดับการรับรู้การพัฒนาไปสู่

องค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งจากสาเหตุนี้ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศจึงยังไม่เป็นรูปธรรม และในขณะเดียวกันหน่วยขึ้นตรงของกองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ ยังไม่มีการริเริ่มในเรื่องการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ต่อมา มีการปรับโครงสร้างกองทัพอากาศเมื่อ 30 มีนาคม 2552 พระราชกฤษฎีกา (2552, หน้า 36-44) มีการแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ส่วนราชการกองทัพอากาศ กองทัพอากาศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2552 ได้มีการจัดโครงสร้างกองทัพอากาศใหม่ มีผลให้หน่วยงานกองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ โดยสถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูงซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ถูกยุบหน่วย ทำให้ข้าราชการในสังกัดต้องย้ายไปประจำในหน่วยงานใหม่อย่างกะทันหัน ไม่มีการส่งต่องานอย่างละเอียด เนื่องจากคำสั่งย้ายข้าราชการในแต่ละหน่วยงานมิได้ประกาศออกมาในขณะเดียวกัน ในส่วนของโรงเรียนนายเรืออากาศย้ายไปขึ้นตรงกองทัพอากาศ สำหรับกรมยุทธศึกษาทหารอากาศซึ่งเดิมขึ้นกับกองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ ย้ายไปขึ้นตรงกองทัพอากาศ กลายเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ที่ได้รับการโอนสถานศึกษาต่างๆ จากสถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูง และหน่วยงานบางหน่วยจากกองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ จึงมีผลให้หน่วยงานส่วนใหญ่ต้องมีการปรับกระบวนการทำงาน อัตราการบรรจุกำลังพลในแต่ละตำแหน่งถูกลดลง มีผลให้ข้าราชการหลายคนไม่มีตำแหน่งและถูกส่งไปช่วยราชการตามหน่วยงานต่างๆ ส่วนงานด้านการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งหน่วยงานเดิมถูกยุบลง ได้แก่ ฝ่ายเสนาธิการด้านต่างๆ ของกองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ และสถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูง มีผลให้งานด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องหยุดชะงัก

กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ (2553, มกราคม 6) ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานด้านการพัฒนาการจัดการความรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศขึ้นเป็นคำสั่งแรก (คำสั่งกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ (เฉพาะ) ที่ 7 ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2552) โดยให้รองเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารอากาศ (สายงานการศึกษา) เป็นหัวหน้าคณะทำงานด้านการพัฒนาการจัดการความรู้ (Chief Knowledge Officer) ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ มีอำนาจและหน้าที่กำหนดแนวทางในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสายวิทยาการการศึกษาและการฝึก และการพัฒนาการจัดการความรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ และต่อมา มีการยกเลิกคำสั่งเดิม โดยจัดตั้งหัวหน้าคณะทำงานและคณะทำงานด้านการพัฒนาการจัดการความรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศชั้นใหม่ (คำสั่ง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ (เฉพาะ) ที่ 9 ลงวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2552) ซึ่งในเรื่องนี้ตามนโยบายของรองเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารอากาศ (สายงานการศึกษา) ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะทำงานด้านการพัฒนาการจัดการความรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ มีว่าในฐานะที่เป็นหน่วยงานด้านการศึกษาหลักของกองทัพอากาศ มีบทบาทและภารกิจสำคัญในการพัฒนากำลังพลที่มีคุณภาพและคุณธรรม มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมทั้ง

การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ตลอดจนการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการศึกษาวิชาชีพทางทหาร (professional military education) ตั้งแต่การผลิต การพัฒนา การสร้างเสริมศักยภาพ และการสร้างมูลค่าเพิ่มบุคลากรของกองทัพอากาศ จึงควรเป็นหน่วยงานต้นแบบของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกองทัพอากาศ ซึ่งได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตั้งแต่ปรับโครงสร้างกองทัพอากาศเมื่อ 30 มีนาคม 2552 กรมยุทธศึกษาทหารอากาศยังไม่เคยทำการสำรวจการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ว่ามีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับใด

ผู้วิจัย ในฐานะที่ปฏิบัติงานที่กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ได้รับมอบหมายให้ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกำลังพลกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ภายใต้ความร่วมมือร่วมใจของทุกคนในหน่วยงาน พัฒนาระบบการปฏิบัติงาน การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงาน สร้างองค์ความรู้ที่มีความหลากหลายร่วมกัน แบ่งปันความรู้เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะและศักยภาพ ที่จะก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินกิจการไปสู่เป้าหมายของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง และบรรลุวิสัยทัศน์กองทัพอากาศในที่สุด

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ตามความคิดเห็นของกำลังพลสังกัดกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
2. เพื่อเปรียบเทียบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ตามความคิดเห็นของกำลังพลสังกัดกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ระดับชั้นยศ ประสบการณ์การทำงาน สถานที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน รายได้ต่อเดือน (เงินเดือนรวมรายได้พิเศษ) และแหล่งที่ใช้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บังคับบัญชาระดับสูง ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ ทั้งในด้านการพัฒนากำลังพล ด้านการจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยี และอื่นๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพอากาศ “กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค (one of the best air force in Asean)”

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกำลังพลสังกัดกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ จำนวนทั้งสิ้น 1,131 คน (กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ, 2553, หน้า 4-8)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) จึงใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1967, pp.886-887) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.05 คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (สุวริย์ศิริโกคำภิรมย์, 2546, หน้า 445) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 295 คน ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมในทุกกลุ่ม การสุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

2.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2.1.2 อายุ

- 1) ต่ำกว่า 30 ปี
- 2) 30 - 40 ปี
- 3) มากกว่า 40 ปี

2.1.3 สถานภาพสมรส

- 1) โสด
- 2) สมรส
- 3) หม้าย / หย่า

2.1.4 วุฒิการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.1.5 ระดับชั้นยศ

- 1) ลูกจ้างประจำ – พนักงานราชการ
- 2) จำอากาศตรี – พันจ่าอากาศเอก
- 3) เรืออากาศตรี – นาวาอากาศเอก

2.1.6 ประสบการณ์การทำงาน

- 1) น้อยกว่า 5 ปี
- 2) 5 - 15 ปี
- 3) มากกว่า 15 ปี ขึ้นไป

2.1.7 สถานที่ปฏิบัติงาน

- 1) ส่วนบัญชาการ
- 2) ส่วนสนับสนุน
- 3) ส่วนสถานศึกษา

2.1.8 ตำแหน่งงาน

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ผู้ปฏิบัติงาน

2.1.9 รายได้ต่อเดือน (เงินเดือนรวมรายได้พิเศษ)

- 1) น้อยกว่า 15,000 บาท
- 2) 15,000 – 30,000 บาท
- 3) มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป

2.1.10 แหล่งที่ใช้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

- 1) โทรทัศน์
- 2) หนังสือ
- 3) อินเทอร์เน็ต (internet)
- 4) อื่นๆ (ระบุ).....

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็น

องค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

2.2.1 การเรียนรู้ (learning)

2.2.2 องค์กร (organization)

2.2.3 บุคคล (people)

2.2.4 ความรู้ (knowledge)

2.2.5 เทคโนโลยี (technology)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **องค์กรแห่งการเรียนรู้** หมายถึงองค์กรที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกทุกคนในองค์กร ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กร มีการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยไม่มีรูปแบบแน่นอนตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแต่ละองค์กร ซึ่งประกอบด้วย

1.1 **การเรียนรู้** หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอันเนื่องมาจากความคิด ความรู้ และทักษะ ที่เป็นผลมาจากการฝึกหัด การศึกษา หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

1.2 **องค์กร** หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกัน มีการประสานเข้าด้วยกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีเป้าหมายที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

1.3 **บุคคล** หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องขอให้การดำเนินการขององค์กรประสบความสำเร็จ ซึ่งได้แก่ผู้บริหาร บุคลากรในองค์กร หุ้นส่วน ลูกค้า และชุมชน

1.4 **ความรู้** หมายถึง ข้อมูล ข้อเท็จจริง ข่าวสาร สารสนเทศ ที่ได้รับมาแล้ว คิดตรikirจนสามารถนำไปพัฒนาตนเอง นำไปแก้ไขปัญหา และอุปสรรคต่างๆ อีกทั้งนำไปถ่ายทอดไปยังผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นได้ความรู้เพิ่มขึ้นและความรู้เป็นสิ่งที่ใช้แล้วไม่มีวันหมด และความรู้ยิ่งใช้ยิ่งเพิ่มพูน

1.5 **เทคโนโลยี** หมายถึง การประยุกต์เอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นการศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์

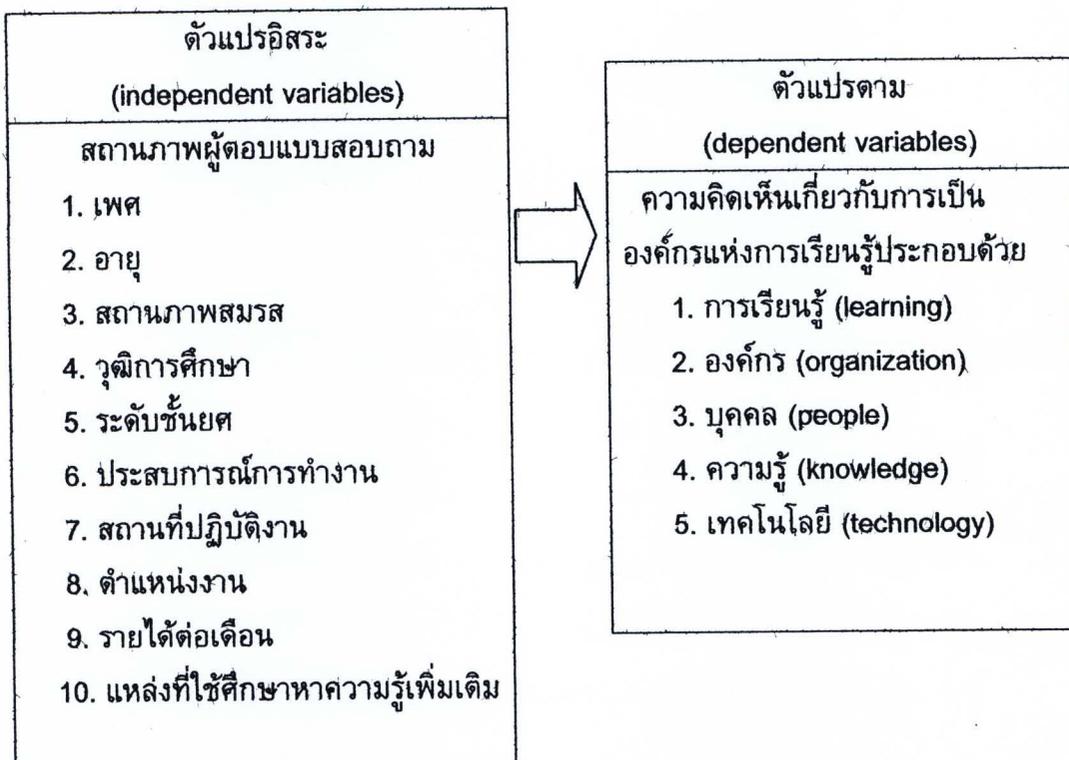
2. **ความคิดเห็น** หมายถึงการแสดงออกทางด้านความรู้สึก ความเชื่อ และการตัดสินใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐาน ซึ่งความคิดเห็นของแต่ละบุคคลจะเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นได้

3. **กำลังพล** หมายถึง ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ชั้นประทวน ลูกจ้างประจำและพนักงานราชการ สังกัดกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ที่ปฏิบัติหน้าที่ที่กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ในเขตที่ตั้งดอนเมือง

4. **กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ** หมายถึง ส่วนราชการที่เป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ มีหน้าที่ วางแผน กำหนดนโยบาย ควบคุม ดำเนินงาน ด้านการศึกษาและการฝึกให้กับกำลังพลของกองทัพอากาศ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ตามความคิดเห็นของกำลังพลสังกัดกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ โดยยึดกรอบแนวคิดของ มาร์ควอตต์ (Marquardt, 2002, pp. 23-33) ซึ่งประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ 2) องค์กร 3) บุคคล 4) ความรู้ 5) เทคโนโลยี ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ตามความคิดเห็นของกำลังพลสังกัดกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ระดับชั้นยศ ประสบการณ์การทำงาน สถานที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน รายได้ต่อเดือน (เงินเดือนรวมรายได้พิเศษ) และแหล่งที่ใช้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม